

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Study) โดยศึกษาข้อมูลย้อนหลังหนึ่งปีจากเดือนที่เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มในประชากรกลุ่มตัวอย่าง เพื่อค้นหาการเฝ้าระวัง โรคความดันโลหิตสูงในชุมชน โดย อสม.

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ อสม. ที่ปฏิบัติงานในตำบลจอมศรี อำเภอเสิงคาน จังหวัดเลย ปฏิบัติงานเป็น อสม. มาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน จำนวน 89 คน และประชาชนที่ใช้เป็นตัวอย่างในการรับบริการวัดความดันโลหิตจาก อสม. เพื่อสังเกตทักษะการวัดความดันโลหิตของ อสม. จำนวน 89 คน การเลือกประชาชนผู้รับบริการวัดความดันโลหิต เพื่อทดสอบทักษะการวัดความดันโลหิตของ อสม. นั้น คัดเลือกประชาชนที่อยู่ใกล้บริเวณที่ผู้เก็บข้อมูลดำเนินการเก็บข้อมูลอยู่ อสม. 1 คน จะทดสอบทักษะการวัดความดันโลหิตของประชาชน 1 คน และผู้เก็บข้อมูลจะวัดซ้ำในคนเดียวภายใน 5 นาที เพื่อทดสอบว่าการวัดความดันโลหิตถูกต้องหรือไม่ สาเหตุที่เลือกตำบลจอมศรีเป็นตัวอย่างในการศึกษานี้ เนื่องจากเป็นตำบลแรกของจังหวัดเลยที่ดำเนินการเฝ้าระวัง โรคความดันโลหิตสูง โดย อสม. ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ใช้แบบสัมภาษณ์สำหรับสัมภาษณ์ อสม. แบบสังเกตสำหรับสังเกตทักษะการวัดความดันโลหิตของ อสม. และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์สำหรับ อสม. ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของ อสม. ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส รายได้ จำนวนหลังคาเรือนที่ อสม. รับผิดชอบ วิธีการเข้ามาเป็น อสม. การช่วยเหลือสังคมส่วนรวมก่อนมาเป็น อสม. ระยะเวลาของการเป็น อสม. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้

เกิดโรคความดันโลหิตสูง การมีตำแหน่งอื่นๆนอกเหนือจากการเป็น อสม. ความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงของ อสม. และทักษะในการวัดความดันโลหิตของ อสม.

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการรับรู้บทบาทของ อสม. ได้แก่ การได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานใน ศสมช. การได้รับมอบหมายให้ควบคุมโรคในท้องถิ่น การได้รับมอบหมายให้เฝ้าระวังโรค การรับรู้บทบาทการเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชน การรับรู้บทบาทการค้นหาผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง การรับรู้บทบาทการส่งต่อเมื่อตรวจพบและสงสัยว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูง การรับรู้บทบาทการเยี่ยมติดตามให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในเขตรับผิดชอบ ข้อมูลการได้รับสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเรื่อง ได้รับการอบรมความรู้เรื่อง โรคความดันโลหิตสูง ได้รับการฝึกปฏิบัติวัดความดันโลหิต ได้รับการนิเทศติดตาม และการฝึกวัดความดันโลหิตจากกลุ่ม อสม. โดยให้คะแนนในส่วนของความรู้ดังนี้

ตอบถูก	ให้	1 คะแนน
ตอบผิด	ให้	0 คะแนน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลการเฝ้าระวังโรคความดันโลหิตสูงในชุมชน โดยอสม.ได้แก่ การค้นหาผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในชุมชนโดย อสม. การส่งต่อผู้ป่วยเมื่อตรวจพบว่าสงสัยเป็นโรคความดันโลหิตสูง และผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในชุมชนได้รับการเยี่ยมติดตาม จาก อสม.

2. แบบสังเกตการวัดความดันโลหิตของ อสม. ใช้สังเกตทักษะการวัดความดันโลหิตของ อสม. โดย อสม. 1 คน วัดประชาชนที่ใช้ทดสอบทักษะการวัดความดันโลหิต 1 คน ให้เป็นคะแนน ดังนี้

ปฏิบัติถูกต้อง	ให้	1 คะแนน
ปฏิบัติไม่ถูกต้อง	ให้	0 คะแนน

3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในกลุ่ม อสม. แต่ละหมู่บ้าน ๆ ละ 1 กลุ่ม ประกอบด้วยประธาน อสม. และ อสม.คนอื่นๆอีก ประมาณ 7-12 คน โดยประธาน อสม. เป็นคนเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อทราบ ความร่วมมือของผู้นำชุมชน กลวิธี การดำเนินงาน และปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงาน ในช่วงที่เก็บข้อมูลเป็นช่วงที่กลุ่มตัวอย่างกำลังเร่งดำเนิน ดังนั้น การสนทนากลุ่ม จึงต้องดำเนินการในตอนกลางคืน โดยดำเนินการหลังจากเก็บข้อมูลในหมู่บ้านนั้นๆเรียบร้อยแล้ว 1 วัน และใช้สถานที่ในหมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้กำหนดสถานที่ ก่อนการสนทนากลุ่มทีมงานเก็บข้อมูลกับผู้ร่วมสนทนากลุ่มจะทำอาหารและรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน เพื่อสร้างความคุ้นเคยและบรรยากาศให้เป็นกันเองยิ่งขึ้น บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการสนทนากลุ่มมี ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม คือ ผู้ดำเนินการศึกษาเป็นคนดำเนินการเอง ผู้บันทึก

ข้อมูล คือ หัวหน้าสถานีนามัยคำบลจอมศรี และผู้ช่วยสนทนากลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่สถานีนามัยคำบลจอมศรี

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ทดสอบความตรงตามเนื้อหา(content validation) ทั้งแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาและภาษา

2. ทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ ในส่วนของการวัดความรู้ ทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีของ Kuder-Richardson หาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น จาก สูตร KR-20 ในกลุ่ม อสม. จังหวัดเลย จำนวน 10 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น = 0.804

2.2 แบบสังเกต ใช้วิธี Interrater reliability ในกลุ่ม อสม. จังหวัดเลย จำนวน 10 คน โดยนำคะแนนจากผู้สังเกต 2 คน มาหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นของการสังเกตในแต่ละข้อตั้งแต่ 0.7-1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ในระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึง มิถุนายน 2542 โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ถึงนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดเลย เพื่อประสานงานตามขั้นตอนและนำหนังสือจาก สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเลย ถึงนายอำเภอเชียงคาน และหัวหน้าสถานีนามัยคำบลจอมศรี เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และขออนุญาตเก็บข้อมูล

2. นัดหมาย อสม. โดยผ่านประธาน อสม. ของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละหมู่บ้าน

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ อสม. สังเกตทักษะการวัดความดันโลหิตของ อสม. และจัดสนทนากลุ่ม อสม.

4. ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows ซึ่งการวิเคราะห์แต่ละส่วนใช้สถิติวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของ อสม. การรับรู้บทบาท การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และการเฝ้าระวังโรคความดันโลหิตสูง วิเคราะห์โดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา หาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การทดสอบความสัมพันธ์ ข้อมูลส่วนบุคคลของ อสม. กับ การเฝ้าระวังโรคความดันโลหิตสูงในชุมชน โดย อสม. สำหรับ ข้อมูลด้าน เพศ จำนวนหลังคาเรือนที่รับผิดชอบความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคความดันโลหิตสูง ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากรสองกลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน ของ แมน-วิทนี (Mann-Whitney U Test) ส่วนข้อมูลด้าน อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส รายได้ วิธีการเข้ามาเป็น อสม. การช่วยเหลือสังคมส่วนรวมก่อนเป็น อสม. ระยะเวลาการเป็น อสม. ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากรมากกว่าสองกลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน ของ ครัสคาล-วอลลิส (Kruskal-Wallis Test) และข้อมูลด้าน ความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงของ อสม. และทักษะการวัดความดันโลหิตของ อสม. ใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อันดับที่ของ สเปียร์แมน (Spearman's Rank correlation)
3. การทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่างการรับรู้บทบาทของ อสม. กับ การเฝ้าระวังโรคความดันโลหิตสูงในชุมชน โดย อสม. สำหรับ ข้อมูลด้าน การได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานใน ชมช. ปฏิบัติงานควบคุมโรคในท้องถิ่น และปฏิบัติงานเฝ้าระวังโรค การรับรู้บทบาทการเผยแพร่ความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงแก่ประชาชน การรับรู้บทบาทการค้นหาผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง การรับรู้บทบาทการส่งเมื่อพบรายที่สงสัยเป็นโรคความดันโลหิตสูง และการรับรู้บทบาทการเยี่ยมให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในเขตรับผิดชอบของ อสม. ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากรสองกลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน ของ แมน-วิทนี (Mann-Whitney U Test)
4. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข กับ การเฝ้าระวังโรคความดันโลหิตสูงในชุมชน โดย อสม. ใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อันดับที่ของ สเปียร์แมน (Spearman's Rank correlation)